

Nummer : 08-16.2015

Onderwerp : Concept Meerjarenprogramma Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen 2016-2020

Korte inhoud : Op 4 november is het concept Meerjarenprogramma "Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen" (MJP) van de Nationaal Coördinator Groningen (NCG) beschikbaar gekomen. Hiermee is in hoofdlijn bekend welke opgaven de NCG voor de periode 2016 en verder voor het aardbevingsgebied als geheel formuleert, hoe hij deze opgaven denkt uit te voeren in samenspraak met gemeenten en andere partijen, op welke manier inwoners worden betrokken en waar hij in het aardbevingsgebied zal starten. De vertaalslag naar de opgaven in Eemshaven wordt in algemene zin gemaakt en op clusterniveau MEDAL. Op 15 december zal het concept MJP formeel voor besluitvorming voorliggen bij de colleges van B&W. Voor het aanleveren van een tussentijds reactie vanuit het college van B&W en een volledige en zorgvuldige behandeling van het MJP op 15 december verneemt het college van B&W graag de zienswijzen van de raad op het Meerjarenprogramma. In januari zal het document ter besluitvorming worden voorgelegd aan de raad.

Uithuizen, 11 november 2015

AAN DE RAAD.

Aanleiding

Op 4 november is het concept Meerjarenprogramma "Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen" (MJP) van de Nationaal Coördinator Groningen (NCG) beschikbaar gekomen. Hiermee is in hoofdlijnen bekend welke opgaven de NCG voor de periode 2016 en verder voor het aardbevingsgebied als geheel formuleert, hoe hij deze opgaven denkt uit te voeren in samenspraak met gemeenten en andere partijen, op welke manier inwoners worden betrokken en waar hij in het aardbevingsgebied zal starten. De vertaalslag naar de opgaven in Eemshaven wordt in algemene zin gemaakt en op clusterniveau MEDAL. Op 15 december zal het concept MJP formeel voor besluitvorming voorliggen bij de colleges van B&W. Voor het aanleveren van een tussentijdse reactie vanuit het college van B&W en een volledige en zorgvuldige behandeling van het MJP op 15 december verneemt het college graag de zienswijzen van de raad op het Meerjarenprogramma.

Korte beschrijving van de inhoud

Bestudering van het programma levert de volgende algemene inzichten op:

1. In het plan wordt gelezen dat:

- a. voor Groningers dezelfde veiligheidsnormen gelden als in de rest van Nederland;

- b. concrete maatregelen worden genomen om de woningmarkt op een gezonde manier te laten functioneren;
- c. concrete maatregelen worden genomen om leefbaarheid, duurzaamheid en economie te stimuleren;
- d. onze inwoners een antwoord wordt gegeven op hun wensen van duidelijke en snelle schade-afhandeling, een zichtbaar actieve aanpak van de versterking en duidelijke publieke aanspreekbaarheid;
- e. er aandacht is voor flankerend beleid naast de 3-slag: negatieve ontwikkelingen worden ondervangen door regelingen en ander beleid.

2. In het plan worden alle regelingen benoemd en in hoofdlijnen uitgewerkt

Uitgangspunt regelingen: gelijke monniken, gelijke kappen; transparante en vlotte procedures.

- a. *Koopregeling*
Inhoud op hoofdlijnen: geen generieke opkoopregeling
- b. *Regeling meerkosten nieuwbouw*
Inhoud op hoofdlijnen: een generieke regeling die partijen die willen bouwen voldoende compensatie, vertrouwen en zekerheid biedt
- c. *Regeling waardedaling*
Gezien de stand van zaken (onderwerp ligt bij rechter) wil NAM hierin geen regeling vaststellen. Daarom: nadere verkenning om bodem in de woningmarkt te leggen, zonder leegloop te faciliteren.
- d. *Regeling waardevermeerdering*
Ophogen budget, gelijke monniken gelijke kappen, conform afspraak bestuursakkoord met terugwerkende kracht voor schadegevallen buiten huidige 11 gemeenten.
- e. *Regeling achterstallig onderhoud*
Inhoud van de regeling: er is maatwerk nodig om belemmeringen voor herstel en preventie weg te nemen (bv via garantiefonds)
- f. *Compensatie inkomstenderving voor bedrijven*
Handhaven en verbeteren van vestigingsklimaat voor bedrijven. Transparante vergoeding en een loket waar bedrijven terecht kunnen.

3. Drieslag (schadeherstel, preventief versterken, verduurzaming)

Het programma gaat uit van de 3-slag in het hele aardbevingsgebied. Verduurzaming indachtig het advies van de commissie Meijer.

4. Gebiedsgerichte aanpak

Het plan geeft inzicht in de wijze waarop de 3-slag wordt vormgegeven (proces) maar ook een onderbouwing van de prioritering en de concrete uitvoering (inzicht in operationalisering). De aanpak gaat uit van 'co-creatie'; de bewoner heeft een volwaardige stem.

5. Normstelling

Ondanks het feit dat wij nu niet weten met welk advies commissie Meijdam komt, hanteert het plan het uitgangspunt dat in Groningen dezelfde normstelling geldt als in de rest van Nederland.

6. Positie NAM

De NCG heeft een taak in de 3-slag en neemt hierin de regierol. De aansprakelijkheid en financiële verantwoordelijkheid van NAM mag er niet toe leiden dat publieke afwegingen en beslissingen afhankelijk worden van NAM-goedkeuring.

7. Normstelling hoogbouw, BRZO-instellingen en natte/droge infrastructuur

Het plan beschrijft hoe tot normstelling voor hoogbouw, BRZO-instellingen en de natte en droge infrastructuur wordt gekomen.

8. Maatschappelijke betrokkenheid - Gasberaad en GBB

Maatschappelijke betrokkenheid is een voorwaarde. Het plan beschrijft de betrokkenheid van het Gasberaad en de Groninger bodembeweging.

9. Public Critical Review

Wijze waarop tot onafhankelijke beoordeling kan worden gekomen van de door NAM en andere partijen uit het gasgebouw geleverde gegevens en onderbouwingen.

Algemene reactie van het college van B&W (d.d. 10 november 2015)

In algemene zin kunnen we onze waardering uitspreken voor het concept Meerjarenprogramma zoals het er nu ligt en de wijze waarop de Nationaal Coördinator (NCG), de heer Alders, de plannen heeft gepresenteerd. De eerste reacties daarop tonen dat hij de juiste toon heeft aangeslagen, de juiste snaar heeft geraakt.

Als dragers van het bestuursakkoord, samen met Rijk en provincie, waarop de instelling van de Nationaal Coördinator Groningen is gebaseerd voelen wij als gemeente een grote verantwoordelijkheid voor genoemde succesvolle uitvoering van het programma.

Het eerste concept kan gezien worden als een aanzet die een groot aantal bewegingen in gang moet zetten. Herstel en versterken van woningen en publieke gebouwen, het herstellen van vertrouwen van onze inwoners en het gevoel van veiligheid weder opbouwen, denken vanuit "no regret" maatregelen en voorsorteren voor morgen. Netwerken van relevante actoren mobiliseren en doorbraken forceren daar waar stappen gezet moeten en kunnen worden. Vanuit de NCG is als het ware een soort spoorboekje opgesteld. De NCG is voornamelijk weggebleven bij inhoudelijke doelstellingen. De feitelijke concretisering van hetgeen wordt voorgesteld moet nog komen, via veelgenoemde stuurgroepen en uiteraard in nauw overleg en afstemming met relevante partijen zoals gemeenten. Dit maakt de ambitie hoog, enerzijds moeten we immers al aan de slag met visies en gebiedsgerichte aanpakken, anderzijds missen we nog inhoudelijke kaders waarbinnen deze visies moeten worden opgesteld.

Dat maakt dat het ook aan ons als gemeentebestuur is om de inhoud van het concept Meerjarenprogramma en de uitvoering en andere concretisering die daaraan zal moeten worden gegeven kritisch bekeken moet worden, vooral daar waar ook een forse inbreng vanuit onze gemeente wordt gevraagd.

Over een aantal zaken hebben we opmerkingen:

Ondanks een voortvarend schadeherstel- en versterkingsprogramma willen we opmerken dat een succesvolle uitvoering van het programma alleen maar mogelijk is als tegelijk de oorzaak van de veiligheidsrisico's en schade aan gebouwen wordt aangepakt via beperking van de gaswinning. Alleen via deze combinatie wordt duurzaam vertrouwen opgebouwd.

Daarnaast maken we ons zorgen over de realisatie van de uitvoering en met name over de snelheid en slagkracht daarvan. Veel onderdelen van het programma moeten nog uitgewerkt worden. Bewoners worden, ook in de nieuwe

aanpak, nog steeds geconfronteerd met veel verschillende partijen om uiteindelijk tot een oplossing te komen. Een planning van de totale aanpak ontbreekt. Uiteraard moet de bewoner centraal worden gesteld, maar dit mag niet ten koste gaan van de snelheid die gevraagd wordt door diezelfde bewoner. Wij blijven er daarom vanuit gaan dat de realisatie van de totale opgave wordt afgerond binnen tien jaar, en voor het kerngebied binnen vijf jaar.

Gebiedsgerichte aanpak

De kern van het betoog van de NCG is: werken van binnenuit naar buiten. Het is voor onze inwoners van de dorpen Zandeweer, Doodstil, Eppenhuizen en Oldenzijl zeer moeilijk uit te leggen dat zij niet genoemd worden als gebied waar snel wordt gestart. Daarnaast is de "keuze" die de NCG maakt tussen versterking in Uithuizen of in Uithuizermeeden niet uit te leggen. We steunen de filosofie om van binnen naar buiten te werken, maar zijn daarbij wel van mening dat de 4 voornoemde dorpen als eerste aangepakt zouden moeten worden alsmede Uithuizen Zuid en Uithuizermeeden Zuid.

Er wordt niet ingegaan hoe de NCG wil omgaan met "economisch" afgeschreven en opgekochte woningen. Wel staat aangegeven dat de gemeente duidelijkheid dient te geven over het aanwijzen van beschermde dorpsgezichten. Er zijn natuurlijk ook andere vormen om dorpen te beschermen. We zullen ons hier als gemeente snel op moeten oriënteren en de genoemde gevraagde visie moeten opstellen, in overleg met de dorpen.

Als het gaat om de opkoopregeling dan zijn wij van mening dat er wel een generieke regeling moet komen. Over hoe een dergelijke regeling er precies uit moet komen te zien, bv. model Moerdijk, kunnen we discussiëren. Hoofdarargument is dat een generieke regeling mensen een dusdanig gevoel van vrijheid (terug) kan geven dat hiermee ook een eerste voorzichtige stap richting herstel van vertrouwen kan worden bereikt. We opteren niet alleen voor een generieke regeling maar pleiten ook voor een verbreding van de regeling door via een op te richten corporatie woningen op te kopen van inwoners die niet willen verhuizen. Door het omzetten van koop naar huur kunnen ook negatieve gevoelens en psychosomatische gevolgen worden verkleind.

Zoals aangegeven, hebben we begrip voor de werkwijze van 'binnen naar buiten' in verband met nog bestaande onzekerheden binnen de duiding van het huidige onderzoeksmateriaal en de noodzaak tot aanvullend onderzoek. Recente bevingen geven echter, in combinatie met besluiten over het 'verplaatsen' van de winning, de indruk dat de contouren zuidoostelijk verschuiven. Het is van belang dat zo snel mogelijk in 2016 duidelijkheid ontstaat over de normstellingen.

Het programma draait niet alleen om herstel van veiligheid, maar ook om herstel van vertrouwen. Het is daarom van groot belang dat wordt aangesloten bij de reeds beschikbare ervaringen en deskundigheid in het gebied.

De contouren van de KNMI kaart geven inzicht in de maximale grondversnelling en daaraan gekoppelde veiligheidsrisico's. Schade treedt op in een veel groter gebied dan waar het veiligheidsrisico speelt. We realiseren ons dat schade en versterking twee verschillende zaken zijn. Dit vraagt in de communicatie veel aandacht. Daarnaast kan schade aan de eigen woning een groter gevoel van onveiligheid met zich mee brengen dan een risicokaart. Deze last wordt door veel inwoners in het totale gebied gedragen en maakt ook schadereductie tot een relevante factor in herstel van vertrouwen in een veilig huis.

Duidelijkheid normen, onderzoek en regelingen

In het verlengde van gewenste duidelijkheid over de PGA, is het van het grootste belang dat begin 2016 duidelijkheid ontstaat over de NPR en andere relevante normen. Zonder inzicht hierin kunnen geen structurele en duurzame plannen ontwikkeld worden.

Belangrijke aandachtspunten hierbij zijn onder meer:

- De veiligheid van industrie (BRZO bedrijven), zowel van installaties maar ook de bijbehorende ondergrondse infrastructuur;
- Gebouwen waar veel mensen samenkomen (CC2 en CC3 gebouwen);
- De reden van de schade aan de randen van het aardbevingsgebied. Wij vragen om nader onderzoek naar de samenloop van schades door bodemdaling, ook buiten de prioritaire gebieden;
- De nieuwe omgevingswet, waarbij gevraagd wordt om experimenten. Wij adviseren de NCG om sterker gebruik te maken van deze vraag en hierdoor versnelling aan te brengen;
- De veiligheid van gestapelde- en hoogbouw;
- Normen voor de versterking en de voorgestelde catalogusaanpak. De uitspraken van de commissie Meijdam zijn voor ons hierin leidend. Tevens hebben wij zorg over het tempo van de uitrol van deze catalogusaanpak. Wij vrezen dat deze aanpak vertragend werkt.

Zonder vastgestelde normen kan geen onderbouwd programma worden ontwikkeld, ook niet binnen de 0,2 contour. Wij vragen met spoed om het vaststellen van definitieve normen of om voor bepaalde gebieden of sectorale sporen de huidige normen te bevroren en dit voor langere tijd. Uit het oogpunt van continuïteit en effectiviteit is het nodig dat zodra een gebiedsplan gestart wordt, de normen hiervoor niet meer aangepast worden gedurende de looptijd. Indien de periodieke bijstelling (ieder half jaar zoals in het MJP te lezen valt) alleen geldt voor nieuwe, nog te starten projecten dan is dit een lijn waar we als gemeente mee kunnen werken.

De beschikbaarheid van diverse regelingen in het Meerjarenprogramma vormt een noodzakelijke voorwaarde voor zowel de gewenste versnelling in de aanpak als herstel van vertrouwen. Het afmaken en voor uitvoering gereed zijn in januari 2016 hebben voor onze gemeente dan ook de hoogste prioriteit op het niveau van de NCG. De lokale aanpak is daarvan sterk afhankelijk. Vanuit het uitgangspunt "de bewoner centraal" is toevoeging van een regeling om de woning in combinatie met versterken ook levensloopbestendig te maken zeer gewenst. Dit overeenkomstig de koppeling aan duurzaamheid.

De bewoner centraal

Bovenaan staat het belang van een veilige woning. Inwoners moeten veilig in ons gebied kunnen verblijven, werken en wonen. Een succesvol programma dat recht doet aan de wens van de betrokkenen, zet volop in op de samenwerking met de inwoners van het gebied. Zonder samenspraak en een volledige informatievoorziening lukt herstel van vertrouwen niet. De NCG onderkent dit en wil werken aan de hand van een gebiedsgerichte aanpak, waarbij de bewoner centraal staat. De opstelling van de NCG hierin is passend bij de wens van de regio. Wel maken we ons nog zorgen over de uitvoering van het MJP op dit gebied:

- Als we bewoners goed willen begeleiden en ontzorgen, vraagt dit intensieve bewonersbegeleiding. Zowel individueel daar waar het gaat over eigen huis en haard, als collectief als we spreken over 'het DNA' van een dorp of een wijk. Deze begeleiding vraagt kwaliteit, duidelijkheid en man-

daat. Voor ons is de versterkingsopgave net zo goed een sociale opgave als een technische opgave. Temeer omdat de ervaring tot nog toe laat zien dat de gaswinningsproblematiek een katalysator vormt van (bestaande) sociale problematiek. Problemen worden opeens zichtbaar of verergeren.

- Een nieuw of versterkt huis is het eindresultaat, maar op de weg daar naar toe moet nagedacht zijn over de noodzakelijke randvoorwaarden. Denk hierbij aan vervoer naar school voor leerlingen waarvan de onderwijsvoorziening tijdelijk verder weg komt te liggen of aan een verhuisvergoeding of tuininrichting na versterkingswerkzaamheden. Wij zien deze flankerende maatregelen nog onvoldoende terug in het MJP.
- We verwachten van de NCG coördinatie op de communicatie en het ontsluiten van de onderzoeksresultaten naar de bewoners. Ook vragen we oog voor de communicatie rondom de pilot van de woningcorporaties (1650 woningen) richting huurders. Het MJP geeft inhoudelijk geen koers aan de communicatie.

Rolverdeling

Om invulling te geven aan de verantwoordelijkheid van meest nabije overheid willen we als gemeente het gezicht vormen van de versterkingsopgave in de richting van de bewoners. We willen daarom op basis van het programma en de daarin bepaalde prioritering en randvoorwaarden regie voeren over de lokale uitvoering van de gebiedsgerichte aanpak. We vragen de NCG om ons daarin te faciliteren en om gezamenlijk de voorwaarden uit te werken waaronder de verantwoordelijkheid van de NCG op niveau van het programma kan worden verbonden met de verantwoordelijkheid van de gemeente voor de uitvoering in samenwerking met het CWV. Dit is ook door onze gemeente aangedragen in de input vanuit het cluster MEDAL:

‘De gemeenten in het cluster MEDAL willen het gezicht van de versterkingsopgave zijn. Zij staan voorop bij het voeren van gesprekken met inwoners over het versterken in hun leefomgeving en hebben oog en aandacht voor de behoeften, belangen en beweegredenen van hun inwoners. Ze staan voor het waarborgen van veiligheid gekoppeld aan investeren in leefbaarheid en ze willen invloed op de keuzes en prioritering die daarmee samenhangen’.

In het verlengde hiervan missen wij in het programma dan ook de duidelijkheid over deze rolverdeling tussen de NCG en de gemeente en de gevolgen in termen van kosten en formatie van de regierol van de gemeente over de uitvoering. Het is daarom goed dat de gesprekken daarover op korte termijn worden gevoerd.

Kosten MJP

In het MJP staat dat in de komende maand een begrotingshoofdstuk wordt toegevoegd. Wij vinden dat dit in nauwe afstemming met de regionale overheden plaats moet vinden. Zodra de financiële implicaties helder worden, vrezen wij dat we geconfronteerd worden met een ambitie die meermalen groter is dan de beschikbare middelen. Hoe gaat de NCG prioriteren als hij niet de benodigde middelen ter beschikking krijgt? En hoe kunnen wij er als gemeente voor zorgen dat er een goede afstemming komt tussen de begroting van de NCG en onze eigen gemeentelijke begroting? Dit is een voorwaarde om te kunnen starten met de uitvoering.

Als gemeente hebben wij ons maximaal ingezet om de lopende woon- en leefbaarheidsplannen tot uitvoering te brengen. Daarmee is er geen ruimte meer om extra middelen beschikbaar te stellen voor deze aanvullende opgave. Wij zullen dus in staat gesteld moeten worden om bij te dragen door een extra

financiële impuls van het Rijk. En voor de lopende plannen zijn middelen beschikbaar, maar als die eerder moeten worden benut, treedt hier een financieringsprobleem op. Wij verwachten hier inzet van de NCG om dit knelpunt gezamenlijk met ons op te lossen in gesprek met het ministerie.

Om de benodigde daadkracht en snelheid in de uitvoering te organiseren, lijken afspraken op programmaniveau met de NAM onontbeerlijk. Wij begrijpen dat de NAM hierin een eigen aansprakelijkheid- en verantwoordelijkheidsvraagstuk heeft, maar voor de slagkracht in de uitvoering is het volgens ons noodzakelijk om op abstracter niveau afspraken te maken en de benodigde middelen te organiseren. Zoals het MJP nu gepresenteerd wordt, lijkt de NAM op elk los gebiedsplan zijn fiat te moeten geven. Dit is niet werkbaar en gaat voor vertraging zorgen. Daarnaast wordt voorgesteld om achteraf, na inhoudelijke vaststelling van een gebiedsplan, de benodigde middelen te organiseren. Dit is een te groot risico en schept verwachtingen die wij, als gebied, vervolgens mogelijk niet waar kunnen maken. De benodigde dekking voor de projecten, maar het liefst voor het programma, moet vooraf beschikbaar gesteld worden, niet achteraf.

Voortgang

Met het programma worden niet alle zorgen over de realisatie van de uitvoering en met name over de snelheid en slagkracht daarvan weggenomen. Veel onderdelen van het programma moeten nog uitgewerkt worden. Bewoners worden, ook in de nieuwe aanpak, nog steeds geconfronteerd met veel verschillende partijen om uiteindelijk tot een oplossing te komen. Een planning van de totale aanpak ontbreekt, waardoor voor veel bewoners, ook binnen O.3 contour, onzeker blijft wanneer hun veiligheid deel gaat uitmaken van de aanpak. Uiteraard moet de bewoner centraal worden gesteld, maar dit mag niet ten koste gaan van de snelheid die gevraagd wordt door diezelfde bewoner. Wij blijven er daarom vanuit gaan dat de realisatie van de totale opgave wordt afgerond binnen tien jaar, en voor het kerngebied binnen vijf jaar.

Tenslotte

Als deelnemende gemeente zien wij er, samen met de overige gemeenten, provincie en Rijk zien wij er naar uit om in goede samenwerking uitvoering te geven aan het programma en daarmee invulling te geven aan de grote verantwoordelijkheid die wij als overheden individueel en gezamenlijk via de Nationaal Coördinator dragen.

Communicatie en planning

Op 16 november vindt er een bewonersavond plaats. De opbrengst van deze avond zal u in verslagvorm worden aangeleverd. Samen met uw zienswijzen kunnen deze als input worden verwerkt in een reactie namens het college van B&W dat vervolgens door onze burgemeester kan worden ingebracht tijdens de vergadering van de Stuurgroep Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen die op 25 november bijeen zal komen. Deze input kan door de NCG worden gebruikt om op onderdelen het concept Meerjarenprogramma aan te passen. Het definitieve concept wordt vervolgens, na afronding van de algehele ingeplande consultatieronde van de NCG, op 3 december aangeleverd zodat hier op 15 december door alle betrokken partijen een besluit over kan worden genomen.

Voorstel

De raad wordt voorgesteld om kennis te nemen van het concept Meerjarenprogramma "Aardbevingsbestendig en Kansrijk Groningen 2016-2020" en zijn zienswijzen aan het college van B&W kenbaar te maken en het college te verzoeken deze zienswijzen te benutten voor het opstellen van een tussentijdse bestuurlijk inhoudelijke reflectie aan de Nationaal Coördinator Groningen en de besluitvorming in het College op 15 december as.

Burgemeester en wethouders
van de gemeente Eemsmond,

M. van Beek, burgemeester

B.L. Meijer, secretaris